

Slovo a význam

Karel Vorovka jednou napsal: »V Pompejích nacházíme nad dveřmi výstrahu „Cave canem“ – střež se psa! Filozofové by neměli z paměti pouštět heslo „Cave verbum“ – střež se slova, totiž slova mnohoznačného, které se dá různě vykládati a snadno zneužít.« (Polemos, str. 13.) To je jistě dobrá rada, ale platí to hlavně v matematice. Tam musí být každý symbol naprosto přesně definován; se slovy běžného jazyka to v takové přesnosti prostě možné není, takže ve filosofii je to požadavek jen zčásti splnitelný. Každé slovo má totiž více, ba mnoho významů (a nemusí přitom jít jenom o takové ty známé případy jako „koruna“ apod.); vždycky záleží na kontextu, v němž je daného slova užito, a to nejen kontextu větného, nýbrž velmi často i situačního. Ve filosofii je tedy naprosto nezbytné, aby se např. při interpretaci nějakého myslitele vždy zkoumalo a upřesňovalo, v jakém smyslu tento myslitel určitých důležitých termínů užívá, a aby se interpret vystříhal toho, aby bez upozornění přecházel k významům, jakých onomu termínu dává sám. Bohužel právě toto je nectnost, které propadá většina filosofů (ovšem aniž by ji za nectnost považovali). Svým způsobem by se všechna provinění proti uvedené zásadě mohla považovat za sofistický klam, zejména pokud by v pozadí byl záměr.

(Písek, 071015-2.)